

Ευάλωτη κοινωνική ομάδα στον ιστοχώρο www.synigoros-solidarity.gr | ΑΝΕΡΓΟΙ

Ομιλήτρια: Λίνα Νικολακοπούλου, Ειδική Επιστήμονας στον Συνήγορο του Πολίτη

Θεσσαλονίκη 27.02.2024

Μία μεγάλη κατηγορία πληθυσμού που βίωσε την τελευταία τουλάχιστον δεκαπενταετία έντονα τις δυσκολίες που προκάλεσαν η οικονομική κρίση και οι ιδιαίτερα πρωτόγνωρες συνθήκες της πανδημίας του κορωνοϊού είναι αυτή των ανέργων.

Στην παράγραφο 1 του άρθρου 22 του Συντάγματος ορίζεται ότι *«Η εργασία αποτελεί δικαίωμα και προστατεύεται από το Κράτος, που μεριμνά για τη δημιουργία συνθηκών απασχόλησης όλων των πολιτών και για την ηθική και υλική εξύψωση του εργαζόμενου αγροτικού και αστικού πληθυσμού. Όλοι οι εργαζόμενοι, ανεξάρτητα από φύλο ή άλλη διάκριση, έχουν δικαίωμα ίσης αμοιβής για παρεχόμενη εργασία ίσης αξίας.»*

Η αξιοπρεπής απασχόληση, δηλαδή η δημιουργία συνθηκών για μια πλήρη, παραγωγική και αξιοπρεπή εργασία για όλους, η οποία θα οδηγεί σε ένα αξιοπρεπές βιοτικό επίπεδο, συνδέεται στενά με τις προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Στόχου 8 της Ατζέντας 2020 – 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη.

Η συσχέτιση της αξιοπρεπούς απασχόλησης και του βιοτικού επιπέδου αποτιμάται και από τον δείκτη του κινδύνου φτώχειας στην εργασία, και των διαφοροποιήσεών του ανάλογα με το φύλο των εργαζομένων, την ηλικία τους, αλλά και τον τύπο της απασχόλησης. Στη βάση αυτή, το κράτος έχει προχωρήσει σε σειρά δράσεων Ενεργητικών και Παθητικών Πολιτικών για την απασχόληση και την καταπολέμηση της ανεργίας, τα οποία υλοποιούνται από τη Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης (ΔΥΠΑ).

Απαραίτητη προϋπόθεση για τη συμμετοχή σε δράσεις που συνδέονται με την ιδιότητα του ανέργου είναι η εγγραφή στα μητρώα ανέργων της ΔΥΠΑ. Όπως προκύπτει από τα επίσημα στοιχεία της

Φορέας Υλοποίησης Έργου

ιστοσελίδας του εν λόγω φορέα και βάσει του πρόσφατου, από 20.02.2024 Δελτίο Τύπου¹, το σύνολο των εγγεγραμμένων στο μητρώο της ΔΥΠΑ για τον μήνα Ιανουάριο 2024, ανήλθε σε 1.039.475 άτομα. Αναλυτικά, οι άνδρες σε ποσοστό 36,1% και οι γυναίκες σε ποσοστό 63,9%. Η ηλικιακή κατηγορία 30-44 ετών συγκεντρώνει τον μεγαλύτερο αριθμό εγγεγραμμένων μεταξύ των ηλικιακών κατηγοριών ο οποίος ανέρχεται σε 336.379 άτομα (ποσοστό 32,4%). Το εκπαιδευτικό επίπεδο Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης συγκεντρώνει τον μεγαλύτερο αριθμό εγγεγραμμένων μεταξύ των εκπαιδευτικών επιπέδων, ο οποίος ανέρχεται σε 498.259 άτομα (ποσοστό 47,9%).

Ειδικότερα, μέσω του σκέλους **Παθητικές Πολιτικές** της αγοράς εργασίας η ΔΥΠΑ επιδιώκει τη διαχείριση των συνεπειών της ανεργίας. Εδώ συμπεριλαμβάνονται τα επιδόματα (Τακτική επιδότηση ανεργίας που χορηγείται από 5-12 μήνες και το επίδομα μακροχρόνια ανέργων), καθώς και οι παροχές που συνδέονται με την ιδιότητα του ανέργου, αλλά και με συγκεκριμένες κατηγορίες εργαζομένων.

Με τις **Ενεργητικές Πολιτικές Απασχόλησης** η ΔΥΠΑ επιδιώκει μέσα από συγκεκριμένες παρεμβάσεις να ενισχύσει τις ευκαιρίες απασχόλησης για εκείνους που αναζητούν εργασία και ιδιαίτερα για τους μακροχρόνια ανέργους, τους νέους, των γυναικών και των ευάλωτων ομάδων. Η συστηματική εφαρμογή προγραμμάτων ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης στην Ελλάδα, εμφανίστηκε στα μέσα της δεκαετίας του 1990 με κύριο φορέα υλοποίησης τον πρώην ΟΑΕΔ (νυν ΔΥΠΑ).

Σε αυτή την περίπτωση εντάσσονται οι δράσεις που στοχεύουν στη βελτίωση της απασχολησιμότητας του Εργατικού Δυναμικού μέσα από την απόκτηση και την ανάπτυξη των δεξιοτήτων του, καθώς και προγράμματα δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας, κοινωφελούς εργασίας και νέας επιχειρηματικότητας. Το 2023, οι συνολικές δαπάνες της ΔΥΠΑ για ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης ξεπέρασαν τα 850 εκ. ευρώ και περισσότεροι από 50.000 άνεργοι εργάστηκαν μέσω προγραμμάτων απασχόλησης της ΔΥΠΑ².

¹ <https://www.dypa.gov.gr/statistika-stoikhia-eghgheghrammenis-anerghias-dypa-ianoyarios-2024>

² <https://www.dypa.gov.gr/storage/deltia-ty pou/dt-rekor-854-ek-efrw-ghia-energhitikes-politikes-apaskholisis-to-2023-auksisi-62-se-mia-trietia.pdf>

Σύμφωνα με την έκθεση «ΩΦΕΛΟΥΜΕΝΟΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ 2019-2023» της αρμόδιας Δ/σης της ΔΥΠΑ (Στρατηγικού Σχεδιασμού - Τμήμα Προγραμματισμού, Μελετών και Αξιολόγησης) που εκδόθηκε τον Ιούνιο 2023, το χρονικό διάστημα από τον Αύγουστο του 2019 έως και τον Μάιο του 2023, η ΔΥΠΑ³ προκήρυξε συνολικά **30 προγράμματα απασχόλησης**. Από αυτά τα 19 αφορούν στην δημιουργία Νέων Θέσεων Εργασίας, 7 προγράμματα στην Απόκτηση Εργασιακής – Επαγγελματικής Εμπειρίας και 4 προγράμματα στην δημιουργία Νέων Επιχειρήσεων. Συνολικά, τα προγράμματα αυτά αφορούν σε 146.966 προκηρυχθείσες νέες θέσεις εργασίας, με τις 13.120 να αφορούν σε προγράμματα επιχειρηματικότητας.

Ο Συνήγορος του Πολίτη διερεύνησε μεγάλο αριθμό αναφορών δικαιούχων ανέργων και διαπίστωσε δυσλειτουργίες, οι οποίες οδήγησαν σε καθυστερήσεις κατά την εφαρμογή των προγραμμάτων. Για το λόγο αυτό, τα ζητήματα αυτά αναδείχθηκαν στην Ετήσια Έκθεση των ετών 2021⁴ και 2022⁵. Ωστόσο και κατά το έτος 2023, προέκυψαν παρόμοια ζητήματα καθυστερήσεων στην καταβολή των επιδομάτων.

Οι διαμαρτυρίες των ωφελουμένων αφορούσαν πληθώρα προγραμμάτων, όπως:

- Πρόγραμμα Επιχορήγησης Επιχειρηματικών Πρωτοβουλιών Απασχόλησης Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών (ΝΕΕ)» του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση» που υλοποιείται από τον Οργανισμό Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ) με συγχρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ)
- Πρόγραμμα Επιχορήγησης Επιχειρηματικών Πρωτοβουλιών Απασχόλησης Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών Ηλικίας 18 έως 29 ετών με Έμφαση στις Γυναίκες
- Πρόγραμμα απόκτησης εργασιακής εμπειρίας για 5.000 ανέργους νέους ηλικίας έως 29 ετών
- Πρόγραμμα απόκτησης επαγγελματικής εμπειρίας για 10.000 ανέργους νέους, ηλικίας έως 29 ετών στις Περιφέρειες Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας

³ Όλα τα υπό παρουσίαση στοιχεία αφορούν το χρονικό διάστημα 1 Αυγούστου 2019 έως 31 Μαΐου 2023.

⁴ <https://www.synigoros.gr/el/category/ekdoseis-ek8eseis/post/h-ethsia-ek8esh-toy-synhgoroy-toy-polith-gia-to-2021>

⁵ <https://www.synigoros.gr/el/category/ekdoseis-ek8eseis/post/ethsia-ek8esh-2022>

- Προγράμματος Προεργασίας για 600 ανέργους νέους 18-30 ετών σε επιχειρήσεις του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα που ασκούν τακτικά οικονομική δραστηριότητα στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας
- Πρόγραμμα αναβάθμισης δεξιοτήτων και επανακατάρτισης σε κλάδους υψηλής ζήτησης με έμφαση στις ψηφιακές και πράσινες δεξιότητες

Κατά την υλοποίηση των προγραμμάτων απόκτησης εργασιακής εμπειρίας, παρατηρήθηκαν:

- καθυστερήσεις στην καταβολή της οικονομικής ενίσχυσης στους ωφελούμενους και
- αδυναμία επικοινωνίας με τη ΔΥΠΑ, με αποτέλεσμα να ανακύψουν έντονες αντιδράσεις και διαμαρτυρίες.

Συνέπεια της κατάστασης αυτής, ήταν οι ωφελούμενοι να θέσουν υπόψη του Συνηγόρου τα ζητήματα βιοπορισμού και οικονομικής επισφάλειας που αντιμετώπιζαν και να αμφισβητήσουν την αποτελεσματικότητα των εφαρμοζόμενων προγραμμάτων ενεργητικής απασχόλησης, τα οποία δεν οδηγούν σε ενδυνάμωση και σε σεβασμό των δικαιωμάτων των ανέργων.

Πέραν των ανωτέρω, προβλήματα διαπιστώθηκαν και **στα προγράμματα επιχορήγησης πρωτοβουλιών απασχόλησης νέων ελεύθερων επαγγελματιών**, όπως συγκεκριμένα στο «Πρόγραμμα Επιχορήγησης Επιχειρηματικών Πρωτοβουλιών Απασχόλησης Νέων Ελεύθερων Επαγγελματιών Ηλικίας 18 έως 29 ετών με Έμφαση στις Γυναίκες». Στον Συνήγορο του Πολίτη προσέφυγαν πολίτες, οι οποίοι συμμετείχαν ως δικαιούχοι στο πρόγραμμα, διαμαρτυρόμενοι για την καθυστέρηση καταβολής της πρώτης δόσης, με συνέπεια να αδυνατούν να εξασκήσουν το επάγγελμά τους, καθώς δεν επαρκούσαν οι πόροι που διέθεταν για να προχωρήσουν σε βασικές επιχειρηματικές διαδικασίες, χωρίς την επιχορήγηση του προγράμματος.

Ο Συνήγορος ενημέρωσε τη Διοίκηση της ΔΥΠΑ για τα ανακύπτοντα ζητήματα σχετικά με την εφαρμογή των προγραμμάτων και τόνισε ότι:

1. Τα προγράμματα αυτά χαρακτηρίζονται συχνά από πολύπλοκες γραφειοκρατικές διαδικασίες, οι οποίες εξαντλούν τους νέους επιχειρηματίες.

2. Η διαπιστούμενη καθυστέρηση της διενέργειας των απαιτούμενων ελέγχων έχει ως αποτέλεσμα να καθυστερεί η καταβολή των επιμέρους δόσεων της επιχορήγησης. Με αποτέλεσμα οι ωφελούμενοι να εμποδίζονται να προβούν σε επιχειρηματικές συμφωνίες και να αυξήσουν την πελατεία τους, ενώ συσσωρεύουν οφειλές και υποχρεώσεις, χωρίς να γνωρίζουν την ακριβή χρονική στιγμή καταβολής της επιχορήγησής τους.

3. Δεν υπήρχε συγχρονισμός της επιχορήγησης με τον στόχο του προγράμματος, δεδομένου ότι, ενώ θα έπρεπε να είχε ξεκινήσει η διαδικασία πληρωμής της 2ης δόσης, οι συμμετέχοντες λάμβαναν τα ποσά της 1ης δόσης της επιχορήγησης. Το γεγονός αυτό δεν επέτρεπε την επιτυχημένη εφαρμογή του προγράμματος, καθώς οι ωφελούμενοι είναι νέοι σε ηλικία και προέρχονται από εγγεγραμμένη ανεργία, έχουν δηλαδή αποδεδειγμένα έλλειψη εισοδήματος.

4. Τέλος, τα προγράμματα κρίνονται αναποτελεσματικά για την ενίσχυση της επιχειρηματικής πρωτοβουλίας και την κάλυψη του βασικού ζητήματος του βιοπορισμού των αιτούντων (νέων) ανέργων, καθώς δεν ανταποκρίνονται και δεν συνδυάζονται χρονικά με τις απαιτήσεις της αγοράς, οι οποίες απαιτούν την εμπρόθεσμη αποζημίωση των ωφελούμενων.

Η Διοίκηση της ΔΥΠΑ αιτιολόγησε τις καθυστερήσεις, αποδίδοντάς τις στους παρακάτω λόγους:

- Καθυστερήσεις κατά την επικοινωνία μεταξύ των χειριστών των οικονομικών τμημάτων των υπηρεσιών της ΔΥΠΑ και των Τραπεζών (μέσω ειδικών κωδικών), και άρα καθυστερήσεις στο χρονικό σημείο καταβολής των ενισχύσεων προς τους τελικούς δικαιούχους ανέργους (π.χ. καταβολή της πρώτης δόσης, όταν, σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα, θα έπρεπε να καταβάλλεται η δεύτερη δόση).
- Ελλιπή ή λανθασμένα δικαιολογητικά, όσον αφορά στη διάρκεια απόκτησης εργασιακής εμπειρίας, που εντοπίστηκαν έπειτα από έλεγχο από τους υπαλλήλους της ΔΥΠΑ και απαιτούσαν παρεμβάσεις από τις διοικητικές υπηρεσίες του φορέα.

- Γραφειοκρατικές και διοικητικές διαδικασίες, που περιλάμβαναν τη διενέργεια επιτόπιων ελέγχων των δικαιούχων και επαληθεύσεων από ελεγκτές πριν την καταβολή της κάθε δόσης, οι οποίες υλοποιούνταν μόνον έπειτα από απόφαση των αρμόδιων τμημάτων διοικητικών υπηρεσιών των οικείων περιφερειακών διευθύνσεων της ΔΥΠΑ.

Η παρέμβαση της Αρχής προς τη Διοίκηση της ΔΥΠΑ και των Περιφερειακών της υπηρεσιών, οδήγησαν:

- α) στη βελτίωση των σχετικών διαδικασιών, ώστε να εφαρμοστεί άμεσα το περιεχόμενο των προβλεπόμενων προγραμμάτων ενίσχυσης (νέων επιχειρηματιών, απόκτησης εργασιακής εμπειρίας, γυναικών ανέργων, κ.ά.) και
- β) στην αποκατάσταση των χρηματοδοτικών ροών, όχι όμως για το σύνολο των ωφελούμενων, καθώς σε όλη τη διάρκεια του έτους 2022 και 2023 εξακολουθούσαν να υπάρχουν διαμαρτυρίες για την καθυστέρηση καταβολής των επιδομάτων.

Τέλος, και στα **Προγράμματα αναβάθμισης δεξιοτήτων και επανακατάρτισης**, διαπιστώθηκαν μεγάλες καθυστερήσεις στην καταβολή επιδομάτων στους ωφελούμενους. Σε αυτά, ο ωφελούμενος απαιτείται να ολοκληρώσει την κατάρτιση και να επιτύχει στις εξετάσεις πιστοποίησης για να λάβει το σύνολο του επιδόματος.

Ειδικότερα, η καταβολή του εκπαιδευτικού επιδόματος γίνεται ως εξής:

Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση της κατάρτισης και τη συμμετοχή του ωφελούμενου στις εξετάσεις πιστοποίησης (ανεξαρτήτως αποτελέσματος), ο ωφελούμενος λαμβάνει το 70% του δικαιούμενου ποσού για το σύνολο των ωρών κατάρτισης του προγράμματος.

Εφόσον επιτύχει στις εξετάσεις δικαιούται το 100% του επιδόματος. Όμως οι πληρωμές των ανέργων ξεκίνησαν τον Απρίλιο 2023 (σύμφωνα με σχετικό Δελτίο Τύπου της ΔΥΠΑ τον Μάρτιο του 2023), ενώ οι περισσότεροι ωφελούμενοι είχαν εντωμεταξύ ολοκληρώσει και την πιστοποίηση από τον Δεκέμβριο 2022. Σημειώθηκε δηλαδή σημαντική χρονική καθυστέρηση στην καταβολή των επιδομάτων.

Σε μελέτη του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) για την αξιολόγηση των ενεργητικών πολιτικών απασχόλησης στη χώρα μας⁶, που δημοσιοποιήθηκε πολύ πρόσφατα και η οποία εξέτασε τρία προγράμματα κατάρτισης της περιόδου 2017-2020 και 17 προγράμματα απασχόλησης της περιόδου 2017-2021 στην Ελλάδα, διαπιστώνεται ότι η απασχολησιμότητα και το εισόδημα των ωφελουμένων ενισχύθηκε σημαντικά και συμπεραίνεται ότι, οι ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας αναμφίβολα βοηθούν στη σύνδεση των ατόμων που αναζητούν εργασία με τους εργοδότες και στην ανάπτυξη απαραίτητων δεξιοτήτων.

Σε κάθε περίπτωση, ο Συνήγορος του Πολίτη, τόσο μέσα από τη διαμεσολαβητική του δράση για κάθε ατομική περίπτωση ανέργου, όσο και σε ευρύτερο επίπεδο, επιδιώκει να μην απωλέσει ούτε και ένας εν δυνάμει ωφελούμενος τη δυνατότητα να συμμετάσχει σε επιδοτούμενα προγράμματα, κάτι το οποίο δυστυχώς παρατηρείται συχνά για μια σειρά από λόγους.

Όπως άλλωστε δήλωσε ο Αναπληρωτής Διευθυντής Απασχόλησης, Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων του ΟΟΣΑ, Mark Pearson⁷, στο πλαίσιο της δημοσιοποίησης της έκθεσης του Οργανισμού «η βασική πρόκληση της Ελλάδας, είναι να επεκτείνει την εμβέλεια αυτών των πολιτικών προκειμένου να συμπεριλάβει περισσότερες από τις ομάδες που θα ωφεληθούν περισσότερο από αυτές».

Ένας επιπλέον σημαντικός στόχος για την Αρχή είναι οι άνεργοι, οι οποίοι παραμένουν σε συνθήκες φτώχειας εξαιτίας έλλειψης γνώσεων ή ελλιπούς ενημέρωσης ή πολλές φορές και λάθος ενεργειών τους, να μπορούν να έχουν τη σωστή πληροφόρηση, ώστε να καθίσταται δυνατή και πιο αποτελεσματική η άσκηση των δικαιωμάτων τους.

Έχοντας ως αποστολή μας τη μέριμνα για τη διαρκή ενημέρωση του ιστοχώρου «synigoros-solidarity.gr» και τη διάχυση της πληροφόρησης στη δημόσια διοίκηση και τους πολίτες,

---

⁶ www.oecd.org/employment/impact-evaluation-of-training-and-wage-subsidies-for-the-unemployed-in-greece-4b908517-en.htm

⁷ <https://www.dypa.gov.gr/oi-energhitikes-politikes-apaskholisis-eniskhyoyn-simantika-tin-apaskholisimotita-ton-anerghon-stin-ellada-symfona-me-ton-oosa>

προκειμένου τα άτομα που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες να έχουν έγκυρη ενημέρωση για τα ζητήματα που τους αφορούν, έχουμε προχωρήσει σε αναρτήσεις ενημερωτικού χαρακτήρα ή και σε δημοσιοποίηση παρεμβάσεων μας, σε θέματα που απασχολούν τους ανέργους.

Σας προτρέπουμε να περιηγηθείτε στην ιστοσελίδα www.synigoros-solidarity.gr

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας!